

ÂLİM'İN HİKMETİNDEN SUAL OLUNMAZ

(Bir editör ve Bir Sunuş Yazısı)

Kemal ARI*

Bir dergiye yazılan bir sunuş yazısından söz ediyoruz. Derginin adı, “Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi”... Söz konusu sayı ise, aynı adlı derginin 37. Sayısı... Dergi Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü’nce yayınlanıyor. Sözü ettiğimiz sayı ile dergi, geçmiş yıllara bakıldığı zaman, epeyce yol almış görünüyor. Ancak gelin görün ki onca emeğin sonucu olarak bu günlere gelen derginin başına ki ayrı indeks çalışmasıyla o kadar büyük çorap örülmüş ki; dergi ne yapılırsa yapılsın, üzerine atılan bu ağdan kesin olarak kurtulamayacakmış gibi görünüyor¹³. Ne yapmış bu akademisyen arkadaşımız? Derginin önce ilk on sayısının, sonra da 25 sayısının indeksini yapmış. Ve yine aynı derginin kendisinde yayınlamış. Bu indeks çalışmalarının ilkinde, daha çalışmanın başlığında, ikincisinde de bu kez metnin sunuş yazısı içinde bu kez başka bir yanlış adla yazmış; böylece aynı derginin gerçek adı yanında, iki ayrı türetilmiş ad daha ortaya çıkmıştı. Bu yanlışlar yalnız kişinin öznel dünyasında kalsa belki sorun bu kadar derin olmayabilirdi. Böylece herhangi bir araştırmacı derginin kendisine ya da dergide yazısı çıkmış kişilere atıf yapmak istediğinde bu atıflar hayali dergilere yapılmış ve böylece onca akademik çabanın çöpe gitmişti. Nitekim bu durumu Ulakbim yetkilileri de görmüş ve yapılan şikâyetler üzerine dergiye gereken uyarıyı yapmıştı¹⁴. Biz de Tarik Kritik dergisinde yazdığımız bir yazıyla bu yanlışları tespit etmiş;

---

* Prof. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (kemalari1965@gmail.com)

¹³ İndeks çalışmalarının dergiye verdiği zararı ele alan bir kritik: Kemal Arı, “Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi İndeksi”, *Tarih Kritik*, III/3 (Temmuz, 2017), s. 90-100. Adı geçen indeks çalışmaları şurada: Mehmet Emin Elmacı, “Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi İlk On Sayı Dizini”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, IV/11 (2005); aynı yazar, “Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi 25 Sayılı Dizini”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XII/25 (2012 Güz),

¹⁴ Ulakbim TR Dizin’den gelen 4 Şubat 2019 tarihli yazı: “Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi ile iletişime geçilmiş, TR Dizin Sosyal Bilimler Komitesi’nden görüş alınmış ve DergiPark konu ile ilgili bilgilendirilmiştir. Dergi yönetimi sehven yapılan bu hatanın düzeltileceğini yazılı ve sözlü olarak beyan etmiş bulunmaktadır”. Bu uyarı üzerine derginin e sayfasında adı geçen indekslere erişim durdurulmuştur. Ancak yönetimce, derginin bulunduğu sayfada araştırmacıları uyaran her hangi bir bilgi notuna yer verilmemiştir. Bu aşamada bu önlemlere karşın çözüm gerçekleştirilmiş sayılamaz: Zira bir yandan derginin gerçek baskısını kullananlar, bu baskılardaki önsözü kullandığı için, yanlış yapmayı sürdürmektedirler. Daha da ötesi, internet ortamında indeksleri üzerinden ilgili indeksler çok sayıda araştırmacının arşivine girmiş bulunuyor. Daha da ötesi, kimi indeks belleklerinde daha önce yapılmış depolamalar üzerinden de adı geçen indeksler üzerinden de araştırmacılar hayali olarak yaratılmış iki ayrı dergi adı üzerinden yanılmaya devam ediyorlar. Bir başka sorun da araştırmacıların

bunun bilim dünyasında ne gibi bir karışıklığa, hak kayıplarına ve akademik yanlışlıklara neden olabileceğini ayrıntılı biçimde ortaya koymuştuk¹⁵.

Şimdi aynı kişi, indeks çalışmalarında adını sürekli olarak yanlış yazdığı sözü edilen derginin 37. Sayısının editörlüğünü yapmış ve dergiyi yayına verirken de bir “Editörden” adlı sunuş yazısı yazmıştır. İndeks çalışmalarında gösterdiği titizliğin derginin bu sayısındaki editörlüğü sırasındaki hizmetinde de gösterip göstermediğini merak ederek, ilgili sayıda kaleme aldığı “Editörden” adlı sunuş yazısını okumaya başladık. Ancak nasıl bir yazı ki bu; su gibi içtik, daha bir soluğumuz ikinci soluğa dönmeden bitiriverdik.

Bilindiği gibi; dergiler için sunuş ya da “editör notu” olarak kaleme alınan yazılar önemlidir. Bilirsiniz ki bu tür yazılarda edite edilen çalışma hakkında okuyucuya bir ön bilgi verilecek, yazıların ne denli özgün olduğuna ilişkin bilgi notları sunulacak, karşılaşılan zorluklar varsa bunlar anlatılacak; kısacası okuyucu derginin içeriğiyle ilgili en bilgilerle donatılarak, derginin ayrıntılı metnini okumak için hazırlanacak, gereken ilgi uyandırılacaktır.

Bu beklentiler içinde sunuş yazısını okumaya başladığımızda bir solukta bittiğini söylemiştik; zira “Editörden” yani “Sunuş” yazısı derginin kendi boyutlarına göre, tam tamına üç cümleden oluşuyor. Şaşkınlık alametlerine yol açacağını tahmin ettiğimiz için, yineleyelim; evet tam tamına üç cümle... Ve bu üç cümle de iki paragrafta veriliyor. Ancak üç cümlelerin ikisi paragrafların sonlarında yarım kaldığı için, boşlukları doldurduğumuzda, sunuş yazısının gerçekte beş satırdan oluştuğunu görüyoruz. Özetle üç cümlelik, iki paragraflık; görünürde altı, ancak gerçekte beş satırlık bir editör yazısıyla karşı karşıyayız. Derginin hacmi ise; tam 290 sayfa. Bu 290 sayfa içinde birisi kitap tanıtımı olmak üzere 11 makale yer alıyor. Yani bu denli hacimli bir dergiye arkadaşımız yalnızca üç cümlelik sunuş yazısını yeterli gördüğü anlaşılıyor.

Eğer araştırmacı bu üç cümlede koskoca bir derginin sunuş yazısını yazabildiğini ve istenen amacı yerine getirebildiğini düşünüyor; bunu ön koşul olarak kabul etmek ve değerlendirmemizi buna göre yapmamız gerekiyor. Eğer 11 makalelik, 290 sayfalık hacmi olan bir dergi için yukarıda sıraladığımız amaçlara hizmet etmesi gerektiğini düşündüğümüz sunuş ya da editör yazısı bu işlevini yerine getirebiliyorsa, elbette bu derginin editörlüğünü yapan kişi için büyük bir başarı sayılmalıdır. Ancak adı geçen sunuş yazısına odaklandığımızda, bir önceki saptamamıza yeni bir saptama daha eklemek gerekiyor: Sunuş yazısını oluşturan üç cümlelerin üçüncüsü, adı geçen derginin, adı geçen sayısına katkı sunan yazarlar ve hakemlere teşekkürden oluşuyor. Bu bir nezaket cümlesidir; bunun dışında gerçekte derginin içeriği hakkında bizi bilgilendirmesini düşündüğümüz cümle sayısı böylece kendiliğinden ikiye iniyor. Bu durum da bize ister istemez şu olasılığı düşündürüyor: Bu kısa ve özlü anlatım becerisiyle arkadaşımız dünya bilim tarihinde bu zamana değin bu hacimde herhangi yerli ya da

---

kaynakları doğrulamadan, daha önce yapılmış dipnotlardan yanlış adlı dergileri kopyalayıp yapıştırma nedeniyle, bir virüs gibi olmayan dergiler üzerinden atıflar sürmektedir. Bu aşamada kesin bir çözümün olmadığı açıkça görülüyor.

¹⁵ Kemal Arı, a.g.m., çşt.s.

yabancı bir akademik dergi için artık ne kadar sunuş yazısı yazıldıysa onlar arasında acaba bir rekor kırmış mıdır?

Bilerek ya da bilmeden bir rekor kırılıp kırılmadığını bilmiyoruz. Ancak bu durumda bizlere düşen ne, Doğal olarak, önemli olanın biçim değil, içerik ve öz olduğunu kavrayarak değerlendirme yapmak. Bu yöntemi kabul ettiğimizde de doğal olarak derginin sunuş yazısında araştırmamızın meramını nasıl anlatabildiğini, bu olağanüstü yeteneği nasıl ortaya koyabildiğini iyice analiz etmek ve artık nasıl bir dil, üslup, anlatma yetisi kullanmışsa bunu iyice görüp irdelemek ve bu önemli bilim insanının hakkını teslim etmek... Zira daha önce de belirttiğimiz gibi bu “allame” çok önemli bir “indeksçidir” ve indeks alanındaki çalışmalarıyla belki de yüzlerce kişiyi ilgilendiren önemli başarılarla imza atmıştır. Bu başarı o kadar önemli olmalı ki; örneğin “bendeniz” gibi ilim irfan yolunda henüz emekleme aşamasında olan “gafil” birinin yaptığı eleştirilere, uyarılara zinhar önem vermemiştir; gerçek bir bilim adamı gibi “dik” duruş sergilemiştir. Bu indekslerde türettiği iki farklı dergi adıyla birlikte, gerçek dergiyi de dikkate aldığımızda üç dergi yaratmak gibi bir olağanüstü yaratıcılığa imza atmıştır. Bu başarısından dolayı da pek doğal olarak büyük bir özgüven içine girmiştir. Bu özgüvenle olmalı, gerçek dergide yazı yazıyorum diye yola çıkıp, ancak bu âlim kişinin türettiği dergiler nedeniyle yanılan; neden ve nasıl yanıldığını bir türlü anlamayan... Ancak olmayan hayali dergilere atıf yapan ya da bu dergilerde atıf alan, bu nedenle yapmış ya da almış olduğu atfı başarı hanesine yazamayan... Yazsa bile bu yanılgıdan dolayı sanki gidip yanlış yere park etmiş gibi ortada kalıveren kişilerin var olabileceğine “zerrece” önem vermemiştir. Düşünün, derginin adı A’dır. Hocamız A’nın indeksini yapmak istemiş, ancak derginin adını B olarak değiştirmiş; sonraki indeks çalışmasında da hızını alamayarak bunu C yapmıştır. Hocamız, sanki “ben tükürdüğümü yalamam” dercesine geri adım atmıyarak, hiç olmazsa yazdığı indekslerin en azından e dergi üzerindeki nüshalarını geri çekip düzelterek yeniden yerine yüklemeyi kendine yedirememiştir. Bu çağda böylesi dik duruşu olan bilim adamı nerede kalmıştır ey efendiler! Sonuçta bu durumu Ulakbim bir şekilde fark edince ve ilgili kurumu arayınca, bu yanlışın bu kez “sehven” yapıldığını kabul ederek, düzeltileceğine kendisi ve kurum sorumluları söz vermişlerdir¹⁶...

Bu âlimimiz acaba üç cümlelik, ancak son cümlesi de teşekkürden oluşan “Editörden” adlı sunuş yazısıyla ne gibi kerametler ortaya koymuş ve bizleri hangi konularda bilgilendirme ihtiyacı duymuştur, siz olsanız merak etmez misiniz?

Şöyle demiş altın değerindeki ilk cümlesinde:

“Enstitümüzün bu 37. sayısını, elimizde olmayan nedenlerle kısa süren bir hazırlık aşaması sonrasında yayımlamış bulunuyoruz”¹⁷.

Şimdi bu cümleye üstünkörü bakıp hemen şaşırılmamalıyız. Soğukkanlı olup, ünlü indeksçimizi anlamaya çalışmalıyız. Anlamak bizim işimiz; ama hocamızın anlatmak gibi bir sorumluluğu yok. O

¹⁶ Ulakbim TRDizin’den gelen yazı: Bkz. Dn.2

¹⁷ Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, XVIII/37 (2018, Güz), s.439.

sanki şifrelerle yazar gibi yazsın, biz de anlayalım. Cümlelerin en başındaki “Enstitümüzün bu 37. Sayısını” ifadesini ilk başta tam olarak anlayamıyoruz. Sorun kesin olarak elbette bizde. Bu nedenle haydin anlamaya çalışalım. Cümlelerin en sonunda yer alacağını düşündüğümüz yüklem/fiil üzerinden başa doğru gelelim. Cümleye soru sorabilmek için de önce öznenin ne olduğunu araştıralım. Herkesin kabul edeceği gibi anlatımda özne, gizli öznedir. Cümlelerin bütününden anlaşıldığına göre de özne, gizli özne olarak “biz” zamirine denk gelmektedir. Ancak hocamız “biz” dediğine göre, bu “biz” in içinde kimler yer alıyor? Yayın kurulu mu? Hakemler mi? Yazıyı yazan kişiler mi? Bilemiyoruz. Ancak bu çok değerli bir şey olmalı ki, hocamız kutsal kitaplara başlarken kullanılan ama anlamı tam olarak anlaşılamayan sesler gibi değer vermiş ve “biz” demiştir. Artık “biz” olan her kimler ise, işte onlar “bir şeyi” yayınlamış bulunuyorlarmış. Tamam... En azından yüklem ne olduğunu tahmin ediyoruz: ”... bulunuyoruz”. Sorular soralım, “neyi bulunuyoruz, nede bulunuyoruz?” gibi... Yanıt yok. Cümle dut yemiş bülbül. Ancak konuşturmalıyız bu suskunluğu. Ve son sözcüğün yanına bir önceki sözcüğü daha koyalım: “...yayınlamış bulunuyoruz”... Tamam, bir sorun yok. Şimdi yüklem iki sözcükten oluştuğu ve birbirini tamamlayan iki sözcüğün yan yana gelmesiyle oluştuğu anlaşıldı. Artık sorulacak sorular daha anlamlı yanıt bulabilir. Ancak önce yayınlayanın kim olduğunu saptayarak özneyi çıkaralım ortaya. Soruyoruz: “Kim yayınlamış bulunuyor? Yanıt, haydin hep birlikte yanıtlayalım: “Biz”. Hah, tamam. Cümlede “Biz” zamiri olmadığına göre demek ki özne gizli özne. Ve bir çoğulu ifade ediyor. Gizli özne olarak “biz”ler, artık bunun içinde kimler yer alıyorsa neyi yayınlamış bulunuyorlar? Dil bilim açısından bakıldığı zaman bu tür cümlelerde “neyi” sorusunu yükleme sorduğumuz zaman, o, yani yüklem bize “dolaylı tümleç” ile yanıt verir. Sorunun cümle içinde karşılığının ne olacağına bakıyoruz ve şu yanıtı alıyoruz: “Enstitümüzün bu 37. sayısını...”... Aa! Şaşılacak şey; hocamızın da içinde bulunduğu çoğul grup, enstitülerinin “bu 37. Sayısını” yayınlamışlar; anlatımdan bunu anlıyoruz. İyi de Enstitünün nasıl 37. Sayısı olur? Enstitü sayı olan bir varlık mıdır? Bir oyunun taşlarından mı oluşuyor enstitü de onun numaralanmış sayıları oluyor?

Görüyor musunuz? Enstitünün “bu 37. sayısını” yayınlamışlar... Yeminle aklımız donakaldı. Biz de donduk. Dehşet bir anlatım, yeminle dehşet bir anlatım... Anlaşılan o ki, arkadaşımız yalnızca dolaylı tümleci yeterli görmemiş, bir de bu tümlecin içine bir “işaret zamiri” koyma gereği duymuştur. İşaret zamirleri gündelik hayat içinde anlamlı biçimde elin işaret parmağı uzatarak; “şu, bu, o; bunlar, şunlar, onlar” diye gittiğinden, arkadaşımız bunlar içinden kuşkusuz ki Türk dil kurallarına en uygun olanı seçmiş ve kullanacağı işaret zamirinin “bu” olmasına karar vermiştir. Ancak “bu” zamiri, genel olarak somut bir varlığa işaret eder... Hocamız da gözümüzün içine soka soka bize dolaylı tümlecin içine sokuşturduğu “bu” işaret zamirinin anlamını vermiş oluyor. Zira bizlerin bakan gözlerinde bir sorun var olabilir ve hocamız da bu sorun nedeniyle onun anlatmak istediğini görememe olasılığımıza karşı, bu olasılığı ortadan kaldırmak için, dolaylı tümleçle yetinmemiş, kısacası bir de işaret zamiri kullanarak “çift dikiş” yöntemi uygulamıştır.

İşte bu örnekte de görüldüğü gibi hocamız dolaylı tümlecin içine “bu” işaret zamirini koyduğu zaman artık işin “kaçarı göçeri” kalmıyor. Zerrece bu ifade edilen gerçekliğin dışına çıkma şansını okuyucuda bırakmıyor. Şimdi bize düşen ne? İşaret zamirden; yani “bu” olarak hocamızın parmağının gösterdiği o nesnenin o nesnenin ne olduğunu anlamak! Her halde nesnelere, sıvı ve gaz gibi maddelerden ayrı olarak katılmış maddeler anlamına geldiğini söyleyecek değiliz. O nesnenin de ne olduğunu zaten dolaylı tümleçte görüyoruz. Neymiş bu? Yani cümlenin yüklemine bakarak sorduğumuz sorunun yanıtı olan şey, o ne? Hocamızın parmağıyla göstererek işaret ettiği yöne boynumuzu çevirip bakınca derhal gerçeği görüyoruz: “Enstitümüzün bu 37. sayısı!”... Ancak enstitümüzün bu sayısının ne olduğunu elbette ilk bakışta anlamak olanaksız... Enstitünün acaba kaç 37. Sayısı var? Şaka gibi; amma gene de bunda bir hikmet vardır diye düşünerek dolaylı tümleçteki bir tuhaflığı da görmeden geçemiyoruz. “Enstitümüz bu 37. Sayısı” olan dolaylı tümleçte editörümüz “bu” deyimini neden yer alıyor? Tümlecin yapısının içine sokuşturulmuş bu deyim de ne ola ki? “Enstitünün bu 37” sayısından söz ediyorsa hocamız, “bu” olmayanlar, yani ötekiler ne ya da neler? Yoksa enstitünün numaralanmışları “O”, “bu”, “şu”, “onlar”, “bunlar”, “şunlar” diye mi gidiyor acaba? Yoksa bir de enstitünün numaralandırılmamış sayıları da mı var? Hocamız ve ötekiler, artık hangi enstitü ise, enstitülerinin 37. Sayısını yayınlamış iseler, demek ki yine ünlü indeksçinin deyimi ile, enstitülerinin 36., 35. Ve geriye doğru “sıfıra” kadar inen sayıları da olmalı... Bir hesap yapalım; sıfırdan 37’ye 37 sayı olduğuna göre, enstitünün tam 37 sayısı vardır. Bu otuz yedi şey, nesnel varlıklardır. Varlık felsefesinin temel kuralı da “Hiç bir şey yoktan var, vardan da yok olmadığına ve her şeyin bir başlangıcı bir de sonu bulunduğuna göre... “Enstitünün 37 sayısı” acaba yuvarlak birer nesnelere, örneğin bilyeler gibi koridorlarda dönüp fıldır fıldır dönüp, yuvarlanıp duran, hocamızın bilim gücüyle gördüğü ama biz gibi bilim yolunda pek mesafe alıp göremediğimiz varlıklar mıdır? Bu olamaz mı? Varlık âleminde her şey mümkün olduğuna göre her halde böyle bir varsayım oda vardır. Bu durumda anlatıma göre olabilecek önermelerden hareket ederek, arkadaşımızın özneye yüklem arasındaki bu uyumlu ifadesinin anlamsal derinliğini, örneğin İmmanuel Kant’ın son derece sofistike felsefi cümlelerini anlarken yaptığımız gibi derin tefekkürlerle dalarak çözmek zorundayız. Bu bilim de bizde olmadığına göre, “alimin hikmetidir” deyip, susalım.

Ne var ki bizim gibi gaffillerin bu işaretle ve deyimde ne gibi keramet olduğunu kestirmemiz çok zor. Bu zorluğu doğal olarak benim ve benim gibiler de yaşıyor ve bununla işaret edilen şeyin ne olduğunu bir türlü anlamıyor, anlayamıyoruz. O zaman araştırmamızın ne dediğine değil de ne demek istediğini anlamak gibi bir yönetime başvurmak, daha önce de olduğu gibi, bu kez de kaçınılmaz oluyor. Öyleyse deneyelim: Enstitümüzün bu 37. Sayısı ne olabilir? Derin derin düşündüğümüzde, kimi şeyleri alt alta, üst üste, bazen de yan yana koyaraktan sonunda düğümü çözüyoruz. Daha önceki indeks çalışmalarında derginin adında kimi sözcükleri düşürüp yerine koyamayarak ya da göz göre göre görmeyerek ya da unutarak eksik yazmıştı ya! İşte burada da hocamız bir sözcüğü atlamış, unutmuş ya da elinden düşürmüştü veyahut da görmek istese de görememiş ve bilim tarihinde yer alacak bu meşhur

cümlesinin yanına “Dergisi” ni sözcüğünü koymamıştır. Onun yerine yerden kaldırıp sözcüğü biz olması gereken yerine koyuyoruz ve şöyle bir tümleçle karşılaşıyoruz: “Enstitümüzün Dergisi”... Yok olmuyor... Bir türlü yerine oturmuyor. Sırf bunu yaptığımız zaman da yeni sorunlar çıktığını dehşetle görüyoruz. Bu sorunları alt alta sıralarsak şu gerçekle karşılaşıyoruz:

1. “Enstitümüz” diyoruz ama öncelikli olarak bu enstitünün hangi enstitü olduğu belli değil.
- 2- Dergisi diyoruz, ama bu derginin hangi dergi olduğu belli değil...
- 3- Yayınlayan “biz” olduğuna göre, bu bizim kimler olduğu belli değil.

Üçlü bilinmeyen denklem gibi... Matematik bilimi sosyal bilimlerde işte böylesine dehşet biçimde kullanılabilir. Hocamızın “sual” edemediğimiz “hikmeti” yoksa bu gerçeklik mi?

Ancak yine derhal neyi anlattığı değil de ne anlatmak istediği gibi sihirli bir yöntemi devreye sokarak, gerçekte hocamızın kast ettiği enstitünün Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü olduğunu söyleyelim; birinci önerme karşılığını bulsun. Ardından “Enstitünün bu 37. Sayısı” derken, enstitünün kendisine ait muhtemelen yuvarlak sayıları değil de enstitünün akademik yayın organı olan “Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi olduğunu belirtelim, ikinci önerme doğru karşılığını bulsun. Bizim ve bizim gibilerin anlayamadığı öteki eksiklikleri, anlaşılmaz ifadeleri çözmek için “ne söylemek istediğini anlama yöntemi” çare olamadığından, bütün benim gibi anlamaya ve çözmeye çalışan kişilere derhal “ebcet hesabı yöntemini” şiddetle öneriyoruz.

Hocamız “Enstitünün bu 37. Sayısını” elimizde olmayan nedenlerle kısa süren bir hazırlık aşamasından sonra yayımlamış bulunuyoruz” diyor. Hah! İşte bu! Büyük âlimin anlattıklarında bir keramet olduğunu söylemiştik değil mi? Çok merak etmiştik; meğer artık her neyi yayınlamış isek, elimizde olmayan nedenlerle kısa süren bir hazırlık sonrasında yayıma hazırlanmış. “Bu ifadede geçen “kısa süren bir hazırlık aşamasının” hocamızın üç cümlelik kısa sunuş yazısı ile ilgili de olabilir mi kuşkusuna haklı olarak kapılıyoruz. Öyle ya! Editörden yazısı kısacık, hatta kıp kısacık, minik, hap gibi bir şey! Hele derginin hacmiyle yan yana getirilince devenin yanında karınca gibi. Ancak kim ya da kimler hocamızın editörlüğünü yaptığı dergi için kısa bir hazırlık aşamasına neden olmuş ki? Acaba olağanüstü bir durum mu var? Zira bildiğimiz kadar dergi altı ayda bir çıkıyor ve altı ay da bir yılın yarısına denk geliyor. Hocamız kısa süre derken acaba bu altı ayı mı kast ediyor? Demek ki hocamız derin tefekkürlere daldı ve bu altı ayı yeterli görmedi, öyle ya! Eğer öyle ise ne yapsın ünlü indeksçimiz ve editörümüz? Zaman kısa olunca zamanı tasarruflu kullanmış ve oturmuş, derginin editörü olarak meramını üç cümlede anlatmak zorunda kalmış!

Anladığımız ne? Bir kere bu kısa süren bir hazırlık aşaması, elimizde olmayan nedenlerle ortaya çıkmış. İfadeye dikkat edelim; “elimizde olmayan nedenler!” Zaten nedenler ikiye ayrılır, elimizde olanlar ve olmayanlar. İşte arkadaşımız ellerinde olmayan nedenlerden söz ediyor. Acaba ne oldu? Zaman açısından bu darlığı ne ya da neler yarattı? Yoksa bu elde olmayan neden, adı geçen derginin, adı geçen sayısının editörlüğü bir başkasına aitti de sonra her ne olmuş ise editörlük bu arkadaşımızın

elinden apar topar alınıp, ünlü indeksçimize“ bunu senden daha iyi kimse yapamaz, senin bu işlere “vukufiyetini” indeksçiliğinden biliyoruz” diye verildiği için mi oluştu? Eğer öyle ise artık editörlüğü ile de iyice ünleneceğini düşündüğümüz hocamız oflayıp puflamayıp da ne yapsın?

Ancak arkadaşımız sunuşu işte bu tür zaman darlığında hazırlamak zorunda kaldığı için, derginin hazırlanma sürecini de “derginin hazırlanma aşaması” olarak nitelendirmiş. Acaba arkadaşımız “bir aşama” sözcüğü ile neyi anlatmaya çalıştı? Çünkü aşama, başlangıçla bitiş arasındaki zaman aralığını ifade etmez. Tam tersine; bir süreç içindeki değişik evrelerden yalnızca bir tanesine vurgu yapar. Süreç aşamadan değil, aşamalardan oluşur.

Daha önce Enstitünün 37. Sayısını bir işaret zamiri ile bizlere göstermişti ya; bu kez de işte bu aşamayı bir sayı zamiriyle gösterme gereksinimi duymuş ve bu aşamaya “bir” demiş. Yoksa “bir” adlı bu sayı zamiri de mi bir işaret! İşaretse neyi işaret ediyor? Eğer bu sayı zamiri bir şeyi işaret ediyorsa kanımızca bunu artık ebcet hesabı da çözmez. Bize de tek bir yol kalıyor kanımca; o da astroloji falı açtırıp bakmak ya da “istiareye yatmak!”

Hadi gelin hep birlikte bu cümleden pek bir şey anlamadığımızı, bütün anlama çabalarımıza karşın, hocamız neyi anlatmak istediğini de anlayamadığımızı kabul ederek, üç cümlelik sunuş ya da editör yazısının ikinci cümlesine odaklanalım. Bu cümle üç cümlelerin en uzununu. Toplam iki buçuk satırdan oluşuyor.

Alıntılalım:

“Yakın tarihimizin önemli aşamalarının ve önemli sosyo-ekonomik olaylarının incelendiği bu sayımızın da bilim dünyasına katkı sağlayacağını düşünmekteyiz”...

Şimdi cümlemizin önermelerine geçelim:

1-Yakın tarihimizin en önemli aşamaları bu sayıda incelenmiştir.

2-Yakın tarihimizin en önemli sosyo ekonomik olayları bu sayıda incelenmiştir.

3-Bu sayı yakın tarihimizin en önemli aşamalarını ve en önemli sosyo ekonomik olaylarını aynı anda incelemektedir.

4-Bu sayı bilim dünyasına katkı sunmaktadır.

5- Hocamız ve onun yanında göremediğimiz gizli özne içinde yer alan kişiler; yani “biz” in karşılığı olan varlıklar, bilim dünyasına derginin bu sayısının katkı sağlayacağını düşünmektedirler

Bir dergide yer alan sekiz on makaleyi, yakın tarihin önemli aşamaları olarak değerlendirmek, ancak usta bir bilgelik saptaması olsa gerekir. Yakın tarihin önemli konuları dense anlaşılabilir; ancak yakın tarihin önemli aşamaları olarak değerlendirilmesi biraz ilginç. Daha doğrusu aşırı abartı gibi. Yakın tarihin en önemli aşamalarının sosyo ekonomik olayları denmesi de öyle. Ve kişinin söylemine bakılırsa bu sayı ile yakın tarihin en önemli aşamaları ve en önemli sosyo- ekonomik olayları ele alınıp

incelenmiştir. Kabul edin etmeyin, hocamız kestirip atmış görüldüğü gibi. Kabul etmekten başka çare kalmıyor.

Ünlü âlim büyük bir hünerle Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi'nin 37. Sayısının editör yazısını yazmayı iki cümlede tamamladı ya! Son cümlesinde teşekkür faslına geçerek şöyle bitirmiş:

“Bu sayımız için özel gayretleri olan tüm yazar ve hakemlerimize de teşekkürü borç biliyoruz”.

Ne denir bu nezaket dolu söze? Biz de teşekkür ederiz, tüm emeği geçen kişilere. Ve hem de böyle muhteşem bir editör yazısı yazan hocamıza... Bizi hiç yormadan, iki cümleyle pıt diye bir hap yutturur gibi sunuş yazısını yutturduğu için!

Her şey bir yana, daha önceki indeks çalışmalarından tanıdığımız Sayın Mehmet Emin Elmacı, editörlüğünü yaptığı Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi'nin 37. Sayısı'nın editörden sayısını yazarken, ne üniversitenin, ne enstitünün ne de derginin adını anmadan, bu ünlü editör yazısını yazmayı tercih etmiştir. Bu kez daha önce iki ayrı indeksini hazırladığı derginin, iki ayrı kerede, iki ayrı yanlış adını türetmek yanlışına düşmemek için bu kez, bu editör yazısında derginin adını hiç anmamış ve böylece yeniden üçüncü bir yanlış adlı dergi türetmekten kendisini sakınmayı başarmıştır. Her seferinde derginin adıyla ilgili yanlış yapma istikrarını koruyan araştırmacımız ne yazık ki bu kez istikrarını koruyamamış ve istikrarını korumuştur. Demek ki bir şeyi hiç yazmayarak, yanlış yazmaktan insan kendini koruyabiliyormuş; biz de bunu öğrendik. Muhtemeldir ki hocamız derginin adını yeniden tam yazmış olsaydı, yine yanlış yazabilecekti. Ancak bu kez amaç üç adet cümlede ikisinde anlatılmaya çalışılmış, bu anlatımı güçlendirmek için şifre gibi deyimler ve anlatımlar kullanılmıştır. Biz her ne kadar bunların üzerinden gidip etütler yapmaya çalışmışsak da yine de tam olarak anlayamamış olmamız kuvvetle muhtemeldir. Zira kimi işaretler ve şifreler varmış gibi görünse de bir insanın üç cümlede nasıl bu kadar yazım yanlışları ve anlatım bozuklukları yapabildiği özellikle araştırmaya muhtaçtır. Bu arkadaşımızın şanssızlığını yoksa önce iki ayrı indeksini yaptığı derginin, bu kez de editörlüğünü yaparak, başına yeni çoraplar örmesinin yarattığı kurumsal bir şanssızlık mıdır, bilemeyiz. Ama bildiğimiz bir şey var; daha önce indeksini yaptığı derginin iki ayrı indekste iki ayrı kez adını değiştirdiği için, bu indeksler kullanılarak yapılan atıflarda binlerce atıf, hiç olmayan arkadaşımızın yarattığı bu hayali dergilere yapılmıştır. Sistemde arama yapan araştırmacılar dergi adlarında yanlışları için, da böylece almış oldukları atıfları görememişlerdir. Tesadüfen görmüş olanlar da dergi adı olan dergi değil, türetilen dergiler olarak görüldüğünden, aldıkları atıfları yanlış beyanda bulunmamak için kullanamamışlardır.

Bu yanlış düzeltme konusunda dik duruşunu ortaya koyan hocamızın, bu kez üç cümledeki yanlışları düzeltmek için de dimdik durup durmayacağını bilmiyoruz. Bu dik duruş karşısında bizim gibilere şapka çıkarmaktan başka çare de kalmıyor: Hocamızın derin âlimliği karşısında bizler de ne oluyoruz ki! O bu zamana dek ünlü bir indeksçiydi, şimdi de ünlü bir editördür... Hey gidi hey!